

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
В.о. ректора ДБТУ

А.І. Кудряшов

«25» березня 2025 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування
для здобуття ступеня освіти Магістр
на основі НРК 6 та НРК7

Галузь знань **І Транспорт та послуги**

Спеціальність **ІЗ Туризм та рекреація**

Освітня програма **Туризм і рекреація**

Харків 2025

Зміст

Загальні положення	3
1. Вимоги до рівня підготовки вступників	5
2. Зміст фахового вступного випробування у розрізі дисциплін	7
3. Критерії оцінювання фахового вступного випробування	15
4. Порядок проведення фахового вступного випробування	16
Рекомендована література	17
ДОДАТОК Зразок «Екзаменаційний білет»	19

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вступ на основі (основа вступу) - раніше здобутий освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень або освітній ступінь та відповідний рівень Національної рамки кваліфікацій (далі - НРК), на основі якого здійснюється вступ для здобуття ступеня вищої освіти, освітнього ступеня бакалавра - 6 рівень НРК (далі - НРК6), освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) - 7 рівень НРК (далі - НРК7)).

Фаховий іспит - форма вступного випробування для вступу на основі НРК6 або НРК7, яка передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми певного рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

На навчання за програмою підготовки магістра за спеціальністю ІЗ Туризм та рекреація (освітня програма Туризм та рекреація) можуть вступати особи, які отримали диплом бакалавра (НРК6), магістра (спеціаліста) (НРК 7) з відповідної або іншої спеціальності та продемонстрували достатній рівень знань з тем, перелік яких винесено для оцінювання підготовленості вступника для здобуття вищої освіти.

Для проведення конкурсних фахових вступних випробувань на навчання на здобутих раніш ступенів освіти бакалавр, магістр; освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст, наказом ректора ДБТУ створюються фахові атестаційні комісії, діяльність яких регламентується Положенням про приймальну комісію вищого навчального закладу, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 15 жовтня 2015 року № 1085 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 4 листопада 2015 року за № 1351/27796.

Фахове вступне випробування проводиться фаховою атестаційною комісією за програмою, затвердженою ректором ДБТУ.

Програма фахового вступного випробування складена для вступників, які вступають на навчання до Державного біотехнологічного університету за освітньо-професійною програмою магістр за спеціальністю ІЗ Туризм та рекреація та передбачає оцінку базових знань осіб, що мають здобутий освітній ступінь бакалавра, магістра, освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста, за темами фахових дисциплін, які дають можливість оцінити загальний рівень підготовки вступників до навчання за спеціальністю ІЗ Туризм та рекреація.

Програма визначає перелік питань, обсяг, складові та технологію оцінювання знань вступників під час вступу на навчання за ступенем освіти магістр за спеціальністю ІЗ Туризм та рекреація.

Мета вступного фахового випробування полягає в комплексній перевірці знань вступників, отриманих ними в результаті вивчення дисциплін та оцінці відповідності цих знань вимогам до навчання за ступенем магістр на спеціальність ІЗ Туризм та рекреація та допуску до участі у конкурсному відборі.

Умови проведення вступних випробувань. Фахові вступні випробування проводяться в письмовій формі, у вигляді іспиту очно або дистанційно. Під час складання іспиту очно члени комісії відмічають

правильність відповідей в аркуші відповіді, який по закінченні іспиту підписується вступником та членами відповідної комісії. Складання іспиту у дистанційній формі відбувається із застосуванням платформ Zoom (Google Meet). Інформація про результати іспиту оголошується вступникові в день його проведення.

Змістовно-методичне забезпечення вступних випробувань здійснюють науково-педагогічні працівники профільних кафедр.

1. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

До проходження фахового вступного випробування допускаються вступники, які виконали повністю навчальний план за освітніми ступенями бакалавра, магістра, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста й отримали диплом за відповідною або іншою спеціальністю.

Вступник повинен знати:

- основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів;
- базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;
- основні форми і види туризму, їх поділ;
- особливості організації рекреаційно-туристичного простору;
- принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;
- принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).

Вступник повинен вміти:

- аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;
- розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;
- ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися;
- організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості й норм безпеки;
- володіти державною та іноземною (іноземними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності;
- застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг;
- встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей;
- проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття;
- проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань;
- діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості;
- управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері;
- адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях;

- аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань;
- виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання;
- приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

2. ЗМІСТ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ У РОЗРІЗІ ДИСЦИПЛІН

Програма фахового вступного випробування для зарахування на навчання за ступенем освіти магістр за спеціальністю ІЗ Туризм та рекреація містить основні питання за наступними темами:

Тема 1. Історія розвитку туризму в світі

Зміст теми. Історія туризму як наука. Предмет та зміст історії туризму. Зв'язок історії туризму з іншими науками. Завдання історії туризму. Періодизація історії туризму. Чинники розвитку туризму.

Подорожі та мандрівки в давні часи. Передумови виникнення і розвитку мандрівок. Мандрівки на Давньому Сході. Подорожі у країнах Месопотамії. Географія подорожей давніх єгиптян. Буддійське паломництво. Подорожі та експедиції фінікійців і карфагенян. Подорожі жителів Криту, Персії та Іудеї. Давньокитайські подорожники. Давні торговельні шляхи, їх значення для розвитку подорожей. Активізація мандрівництва та подорожей в античні часи. Римські готелі, харчевні та шляхи як паростки майбутньої інфраструктури туризму. Українські землі у описах античних мандрівників.

Походи та подорожі Середньовіччя. Особливості середньовічної культури. Паломництво як культурний феномен. Місіонерські подорожі. Єрусалим — центр паломництва. Арабські мандрівники і паломники. Варяги (вікінги, нормани) та їх подорожі. Географічні відкриття та їх значення. Мандрівники Середньовіччя. Удосконалення в будівництві доріг і транспортних засобах у середньовічній Європі. Описи Русі європейськими і арабськими мандрівниками. Мандрівки давніх русичів, їхній внесок у відкриття та освоєння нових земель.

Період Великих географічних відкриттів. Соціально-економічна характеристика та чинники розвитку подорожей в епоху Відродження. Розвиток мореплавства та нові досягнення у кораблебудуванні. Великі географічні відкриття. Морські подорожі португальців. Б. Діаш, Васко да Гама. Відкриття морського шляху до Індії. Морські подорожі іспанців. Х. Колумб, Ф. Магеллан. Відкриття і початок дослідження Америки. Перші кругосвітні подорожі. Подорожі голландських та англійських мандрівників XV-XVII ст. Нові складові у сфері гостинності. Вплив торгівлі на становлення і розвиток туризму. Розвиток картографії.

Подорожі і мандрівки періоду Просвітництва. Основні чинники розвитку туризму від сер. XVII ст. до кінця XVIII ст. Подорожі та відкриття цього періоду. Розвиток системи гостинності у XVII-XVIII ст.ст.

Розвиток туризму в XIX ст. Основні чинники та соціально-економічні умови розвитку туризму у XIX ст. «Транспортна революція» початку XIX ст. Становлення організованого туризму, перші туристичні фірми та організації. Поява елементів комплексного обслуговування туристів як прототипу пакет-турів. Перші путівники для туристів. Розвиток туристичного бізнесу в Європі.

Подорожі та туризм у XIX - на поч. XX ст. Внесок українців у географічні

дослідження земної кулі. Рекреаційне освоєння Криму. Зародження туристсько-екскурсійної справи на західноукраїнських землях. Розвиток готельної справи та інших закладів гостинності в Україні та світі. Створення перших міжнародних об'єднань і міжнародних організацій.

Туризм у ХХ ст. Удосконалення світової транспортної системи. Розвиток і удосконалення матеріальної бази та інфраструктури туризму. Розвиток масового туризму. Розвиток готельного та ресторанного бізнесу. Особливості розвитку туризму у світі у 20-30-х роках. ХХ ст. Створення і діяльність міжнародних туристичних організацій. Становлення професійної освіти з туризму. Соціально-економічні, політичні та демографічні передумови розвитку туризму після Другої світової війни. Вдосконалення світової транспортної системи у другій половині ХХ ст. Перші інформаційні технології у сфері гостинності. Роль міжнародних туристичних організацій в розвитку міжнародного співробітництва в галузі туризму.

Світовий туризм на сучасному етапі: динаміка, проблеми та перспективи розвитку. Розвиток великих транснаціональних корпорацій, готельних ланцюгів і ланцюгів підприємств харчування. Нові види туризму і перспективи їх поширення.

Екологія сучасного туризму. Вплив туризму на соціокультурне середовище. Розвиток туризму в Україні у міжвоєнний період (1918-1939 рр.). Створення централізованої системи управління туризмом в Україні. Туристично-екскурсійна справа і краєзнавчий рух у Радянській Україні (1923-1933 рр.). Краєзнавчо-туристичні товариства «Сокіл», «Плай», «Січ», «Чорногора». Відновлення туристично-екскурсійної діяльності наприкінці 40-х - на початку 50-х років. Удосконалення системи організації і управління туризмом у 50-60-ті роки. Піднесення міжнародного туризму. Діяльність трьох найбільших туристичних організацій у радянській Україні (ВАТ «Інтурист», ЦРТЕ ВЦРПС, БММТ «Супутник» ЦК ВЛКСМ та їх структури в Україні).

Туризм на початку 90-х років, соціально-економічні передумови та проблеми самовизначення. Запровадження державного регулювання туризмом. Правові засади туристичної діяльності в Україні. Основні завдання, пріоритетні напрями розвитку українського туризму. Активізація міжнародної туристичної діяльності України як складової зовнішньоекономічної діяльності. Розбудова інфраструктури українського туризму, підготовка кадрів. Перспективи і прогностичні оцінки розвитку українського туризму.

Тема 2. Організація туризму

Зміст теми. Характеристика сутності організації туризму. Сутність поняття «організація». Організація як функція менеджменту. Історія та передумови розвитку туризму. Сучасні підходи до визначення туризму. Стан розвитку туризму в Україні. Сутність і фактори мотивації туристів до подорожі, рекреаційні, активні, емоційні, інтелектуальні і професійні потреби туристів.

Класифікація і функції туризму. Понятійний апарат туризму. Система класифікації туризму. Соціальна, гуманітарна й економічна функції туризму.

Туризм як соціально-економічна система. Фактори, що впливають на розвиток туризму. Спрямованість, організованість і тривалість туристичної подорожі: міжнародний і внутрішній туризм, плановий і самодіяльний туризм, соціальний та інтенсивний туризм, короткотривалий і довготривалий туризм. Кількість, інтенсивність і сезонність туристичних потоків: індивідуальний і колективний туризм, разовий і постійний туризм, сезонний і міжсезонний туризм.

Міжнародне регулювання туристської діяльності. Мета й основні завдання регулювання туристської діяльності на міжнародному рівні. Міжнародні організації, які координують туристську діяльність. Інструменти регулювання міжнародної туристської діяльності. Міжнародні документи, що регламентують туристську діяльність. Сутність міжнародних туристських заходів. Міжнародні відносини України у сфері туризму

Організація державного управління туристською діяльністю в Україні. Державні органи регулювання туристської діяльності в Україні. Туристська політика в Україні, її основні положення. Основні законодавчі й нормативно-правові акти у сфері туризму, що діють в Україні. Основні важелі впливу держави на туристську діяльність. Туристські формальності: паспортно-візові, митні, валютні, санітарні. Права й обов'язки туристів і екскурсантів

Ліцензування як важіль підвищення якості роботи туристського підприємства. Необхідність і цілі ліцензування. Основні визначення з ліцензування. Нормативно-правова база ліцензування. Порядок оформлення ліцензії, копії ліцензії, дубліката ліцензії, переоформлення ліцензії та анулювання ліцензії. Умови ліцензування. Контроль за дотриманням ліцензійних умов.

Сертифікація та стандартизація в туризмі. Сутність сертифікації. Цілі сертифікації. Види сертифікації. Державна система сертифікації УкрСЕПРО. Порядок і правила сертифікації послуг у сфері туризму. Поняття про стандартизацію і стандарти. Цілі і завдання стандартизації. Об'єкт, предмет, область і рівні стандартизації. Міжнародні органи стандартизації. Національна система стандартизації. Стандарти, що діють в галузі туризму.

Туристське підприємство, як суб'єкт господарювання та його основні цілі. Поняття про суб'єкт господарської діяльності. Поняття про підприємство та основну мету його функціонування. Види підприємств. Поняття про туристське підприємство. Види туристських підприємств та їх особливості. Поняття про туристські ресурси.

Організаційні засади створення туристського підприємства. Етапи створення туристського підприємства. Вибір організаційно-правової форми туристського підприємства. Обґрунтування організаційної структури управління туристським підприємством. Розробка засновницьких документів, державна реєстрація і організаційне оформлення туристського підприємства. Вимоги до офісу й персоналу туристського підприємства. Випадки та порядок ліквідації туристського підприємства.

Управління туристським підприємством. Планування роботи туристського підприємства. Маркетингова діяльність і реалізація збутової політики туристського підприємства. Управління ресурсами туристського підприємства.

Фінансово-економічний аналіз роботи туристського підприємства. Організація обліку й звітності в туристському підприємстві

Діяльність туристських підприємств в умовах конкуренції на ринку туристських послуг. Поняття про концепцію генералізації турпродукту та його життєвий цикл. Якість обслуговування і засоби її регулювання. Сучасний туристський ринок. Особливості його функціонування перспективи розвитку. Туристський попит і туристська пропозиція, їх особливості. Конкуренція як основний стимул розвитку туристської індустрії. Конкурентні переваги туристських підприємств. Якість турпродукту основа конкурентоспроможності туристського підприємства.

Претензійна робота в туризмі. Основні права та обов'язки туристів. Порядок відшкодування втрат в разі невиконання або неякісного виконання туристського обслуговування. «Договірна» та «не договірна» шкода. Порядок компенсації втрат. Використання Франкфуртської таблиці для розрахунку суми відшкодування моральної та матеріальної шкоди заподіяної туристам з вини туроператора. Досвід інших країн щодо компенсації фізичної, матеріальної та (чи) моральної шкоди.

Інтеграційні процеси в управлінні підприємствами і організаціями туристської індустрії. Глобалізація економіки і вибір нових організаційних форм керування суб'єктами індустрії туризму. Особливості інтеграційних процесів в керуванні суб'єктами туристської індустрії. Об'єднання підприємств туристської індустрії.

Тема 3. Сучасні різновиди туризму

Зміст теми. Туризм як соціально-економічна система. Соціокультурні явища і феномени: сутнісні ознаки. Основні характеристики соціальних феноменів. Соціокультурні характеристики туризму: термінологічний дискурс. Структура туризму. Турист: визначення та соціально-демографічні характеристики.

Технології передреалізаційних процесів. Організатори туризму. Туроператорська та турагентська діяльність: види, функції, завдання. Канали збуту туристичного продукту. Просування туристичних послуг. Взаємини суб'єктів туризму. Інституціональні характеристики туризму.

Механізм державного регулювання туризму в Україні. Програмно-цільовий метод державного управління. Регіональні туристичні програми. Основні важелі впливу держави на туристську діяльність. Ліцензування в туризмі. Порядок і правила сертифікації послуг у сфері туризму. Основні принципи і завдання стандартизації в туризмі.

Класифікація туризму за спрямованістю туристичних потоків та охопленням території. Сутність поняття туристичний потік. Внутрішній туризм. Виїзний туризм (зарубіжний туризм). В'їзний туризм (іноземний туризм). Міжнародний туризм. Туризм у межах країни. Національний туризм. Місцевий туризм. Далекий туризм. Транзитний (транскордонний) туризм. Внутрішньоконтинентальний туризм. Міжконтинентальний туризм.

Навколосвітній туризм. Міжрегіональний, регіональний, внутрішньорегіональний туризм.

Класифікація туризму за терміном поїздки. Короткостроковий туризм. Туризм вихідного дня. Тривалий туризм: різновиди.

Класифікація туризму за сезонністю та інтенсивністю турпотoku. Постійний туризм. Сезонний туризм: односезонний, двосезонний. Чотири сезони туристичної активності. Міжсезонний туризм. Лінійний та зимовий туризм. Індекс сезонності. Фактори, що впливають на сезонність туризму.

Класифікація туризму за принципом оплати та організацією продаж. Елітний туризм. Комерційний туризм. Соціальний туризм. Інсентив-туризм. Рекламні тури.

Класифікація туризму за ступенем організованості. Організований туризм. Плановий туризм. Позаплановий туризм: гарячі путівки. Неорганізований туризм. Самодіяльний туризм. Незалежний (аматорський) туризм. Сталий туризм.

Класифікація туризму за соціально-демографічними ознаками. Дитячий туризм: різновиди. Молодіжний (студентський) туризм. Туризм для середнього віку. Туризм для людей похилого віку. Сімейний туризм. Туризм для різних вікових груп. Туризм для жінок. Туризм для чоловіків. Туризм для самотніх людей. Туризм для осіб з обмеженими можливостями (інклюзивний туризм).

Класифікація туризму за формою організації подорожі та обслуговування. Стаціонарний туризм (лікувально-оздоровчий, сільський, подієвий, гральний).

Сутність поняття таймшер. Переваги та недоліки таймшер туризму. Туризм готельного типу. Туризм неготельного типу (бунгало, автофургон, трейлер, караван, кемпінг).

Класифікація туризму за засобами пересування. Роль та класифікаційні ознаки транспортних подорожей. Перевезення повітряним транспортом. Залізничний транспорт та залізничні круїзи. Подорожі водним транспортом. Правові основи транспортних перевезень.

Класифікація туризму за метою подорожі. Культурно-пізнавальний. Діловий. Екологічний. Весільний. Гастрономічний. Військовий. Екстремальний. Індустріальний. Кіно-туризм. Освітній. Релігійний. Шопінг туризм.

Активний туризм. Повітряні види спортивного туризму: парашутизм, фрістайл, джампінг, дельтапланеризм, політ на повітряній кулі. Гірські види спортивного туризму. Альпінізм. Основні проблеми розвитку альпінізму та гірськолижного туризму в Україні. Сноубординг. Наземні види спортивного туризму. Водні види спортивного туризму. Дайвінг. Вейкбординг. Водні лижі. Віндсерфінг. Серфінг. Каякінг. Рафтинг.

Екзотичні види туризму у світі. Космічний туризм. Темний туризм (некропольний, туризм катастроф, містичний туризм, «туризм смерті»). Об'єкти темного туризму.

Тема 4. Рекреаційні комплекси України та світу

Зміст теми. Регіональний поділ країн світу. Економіко-географічна характеристика регіонів. Типологія країн світу. Класифікація країн за формою правління. Форми адміністративно-територіального устрою. Відмінності федеративних держав. Політичні та економічні системи країн. Класифікація країн світу за площею, кількістю населення, географічним положення тощо. Економіко-географічна характеристика регіонів.

Рекреація та рекреаційна діяльність як сфера наукового пізнання. Рекреаційні потреби і попит та ресурсний потенціал як основа формування рекреаційних комплексів. Формування та структура рекреаційної індустрії.

Рекреаційне районування світу й України. Економіко-географічна характеристика Європи. Європейський Союз. Загальні відомості про регіон: економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки. Середземноморський рекреаційний комплекс – найбільш розвинений курортний комплекс світу.

Розвиток рекреаційних комплексів Американського континенту. Економіко-географічна характеристика. Внутрішні відмінності економічного розвитку країн регіону. Природно-ресурсний потенціал. Особливості економічного розвитку та загальна характеристика господарства. Зовнішньоекономічні зв'язки.

Рекреаційні комплекси країн Африки. Загальні відомості: економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Специфіка формування і розвитку рекреаційних комплексів і центрів туризму в Азії. Загальний огляд. Склад регіону. Різноманітність країн. Особливості господарства. Роль країн Азії в світі. Регіон перехрестя важливих морських комунікацій. Економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Рекреаційні комплекси Австралії та Океанії. Загальні відомості, економіко – географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки; рекреація і туризм. Ключова країна вивчення – Австралія.

Розвиток рекреаційних комплексів країн СНД. Формування та регіональні проблеми розвитку рекреаційно-туристичного комплексу України. Рекреаційне природокористування й охорона природи у рекреаційних комплексах.

Тема 5. Організація туристичних подорожей. Туроперейтинг.

Зміст теми. Поняття «туроперейтингу». Структура туристичного ринку. Види діяльності туристичних фірм. Головні функції туроператорів та тур агентів. Позиціонування туристичних підприємств. Організація туристичних подорожей турорганізаторами. Класифікація та види туроператорів. Туроператори масового ринку та спеціалізовані. Класифікація туроператорів за місцем діяльності. Ініціативні та рецептивні туроператори. Сутність

ініціативного, рецептивного та внутрішнього туropolерейтингу. Зовнішні та внутрішні завдання. Особливості діяльності. Рейтинг найбільш відомих компаній. Оцінка туристичного ринку країни - партнера. Туropolераторська та турагентська діяльність підприємств сфери туризму. Типова організаційна структура тур оператора та туристичного агента. Горизонтальний поділ праці за спеціалізованими лініями. Найпоширеніші організаційні схеми горизонтального поділу праці в туropolерейтингу. Значення принципу вертикального поділу праці.

Умови створення та функціонування туристичного підприємства. Технологія створення туристичного продукту та формування його асортименту. Принципи формування програм перебування туристів. Загальні принципи організації транспортного обслуговування туристів. Види туристичних формальностей та умови їх виконання. Паспортно-візові формальності. Митні, валютні та медико-санітарні туристичні формальності. Страхування в туризмі. Туристичні документи та правила їх оформлення. Бронювання туристичного обслуговування. Організація туристичного обслуговування, його контроль, облік та розрахунки. Претензійна робота в туризмі. Безпека туристичних подорожей.

Тема 6 Менеджмент та маркетинг туризму

Зміст теми. Предмет, завдання і зміст менеджменту індустрії туризму. Процес добору управлінських кадрів і формування їх резерву в туристській компанії. Концептуальні кадрові документи. Зміст і види управлінських рішень у менеджменті підприємств. Розподіліть обов'язки щодо створення бази даних між двома співробітниками компанії. Критерії, показники й порядок оцінювання конкурентоспроможності працівників туристської сфери. Основні критерії оцінювання при підборі кадрів у вашу компанію. Загальні питання організації та оплати праці на підприємствах. Класифікація, планування та раціоналізація робочих місць. Організація обліку використання робочого часу працівників на підприємствах туристської індустрії. Показники економічної ефективності робочих місць. Структура особистості сучасного керівника. Принципи проведення ділової наради на підприємстві, сутність, завдання, класифікацію ділових нарад. Процес прийняття, реалізації та контролю за виконанням рішень. Система ефективного управління в умовах професійної діяльності.

Сутність, зміст, принципи і основні поняття маркетингу туризму. Організація та проведення маркетингових досліджень. Основні етапи маркетингових досліджень, класифікація маркетингової інформації в туризмі. Етапи процесу збирання й аналізу маркетингової інформації. Спостереження та його роль при проведенні маркетингових досліджень.

Експертні методи отримання й оцінки маркетингової інформації та методика генерації ідей. Соціально-етичні норми в маркетингових дослідженнях. Маркетингова інформаційна система, принципи її організації та складові. Суть маркетингової інформаційної системи, принципи розробки та

впровадження в туристській компанії.

Специфіка маркетингу турпродукту. Керування якістю турпродукту в туристській індустрії. Специфіка готельного продукту та його складових елементів. Маркетингова стратегія просування готельних продуктів. Методика розробки посадових інструкцій робітників сфери гостинності.

Теоретичні аспекти сегментації туристського ринку. Сегментація туристського ринку за критеріями й ознаками. Трудовий процес, як основний об'єкт організації праці. Сегментація туристського ринку за групами турпродуктів. Сегментація туристського ринку за конкурентами.

Комунікація в туризмі й чинники ефективних маркетингових комунікацій. Планування рекламної кампанії в туризмі, основні завдання та види реклами. Зв'язки з громадськістю туристського підприємства, методи стимулювання збуту в туризмі. Методи прийняття управлінських рішень. Організація і контроль маркетингу туристського підприємства. Реалізація стратегії туристського маркетингу. Оцінка стратегічного плану.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Оцінювання рівня підготовки, тобто знань і умінь вступника, відбувається на підставі наступних критеріїв:

1. Правильність відповіді;
2. Ступінь усвідомлення програмного матеріалу;
3. Вміння користуватись засвоєним матеріалом.

Результати фахового вступного випробування оцінюються за 200-бальною шкалою з урахування нижчезазначених критеріїв.

Рівень підготовки	Вимоги рівня підготовки згідно критеріям оцінювання	Бал за 200 бальною шкалою
Високий	Побудова відповіді грамотна, послідовна, логічна, чітка. Вступник проявив вміння систематизувати інформацію в межах проблемної ситуації, яку поставлено. Вступник володіє глибокими, міцними, узагальненими, дієвими знаннями предмету, виявляє неординарні творчі здібності, аргументовано застосовує отримані знання в нестандартних ситуаціях, може самостійно ставити та розв'язувати проблеми. Виявляє творчий підхід і правильно обґрунтовує прийняття рішення, добре володіє різносторонніми вміннями та навичками при виконанні практичних завдань.	180-200
Середній	Побудова відповіді грамотна, логічна, але допущено деякі неточності. Вступник проявив вміння систематизувати інформацію в межах проблемної ситуації. Вступник знає програмний матеріал, грамотно і послідовно викладає його, припускаючи незначні неточності в доказах, трактовці понять та категорій. При цьому володіє необхідними вміннями та навичками при виконанні практичних завдань.	140-179
Достатній	Побудова відповіді не структурована, допущено деякі неточності. Вступник знає тільки основний програмний матеріал, припускає недостатньо чіткі формулювання, непослідовність у викладанні відповідей. При цьому спостерігається нетривке володіння вміннями та навичками при виконанні практичних завдань.	100-139
Низький	Побудова відповіді не структурована, містить суттєві прогалини в знаннях основного навчального матеріалу. Допущено принципові помилки у відповіді. Продemonстровано невміння систематизувати й обробляти інформацію. Вступник не знає значної частини програмного матеріалу. При цьому припускає принципові помилки в доказах, трактовці понять та категорій, виявляє низьку культуру оформлення знань, не володіє основними вміннями та навичками при виконанні практичних завдань. Вступник відмовляється від відповіді на контрольні	≤99

4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування проводиться у формі письмового іспиту очно або дистанційно. Для проведення вступного випробування формуються окремі групи вступників в порядку надходження (реєстрації) документів. Список допущених до вступного випробування ухвалюється рішенням приймальної (відбіркової) комісії, про що складається відповідний протокол.

Для проведення вступного випробування головами фахових атестаційних комісій попередньо готуються екзаменаційні білети відповідно до «Програми фахового вступного випробування». Програма фахового вступного випробування оприлюднюється на веб-сайті Університету.

Фахове вступне випробування проводиться у строки, передбачені Правилами прийому до ДБТУ.

На іспиті вступник повинен пред'явити документ, який посвідчує особу (паспорт громадянина України у вигляді книжечки, ID-картка), при пред'явленні якого він отримує завдання (екзаменаційний білет). Екзаменаційний білет містить завдання з тем, вказаних у програмі фахового вступного випробування. Тривалість іспиту – до 2 астрономічних годин. Користуватися при підготовці друкованими, електронними або іншими інформаційними засобами забороняється.

Результати випробування оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів за правилами, вказаними в розділі «Критерії оцінювання фахового вступного випробування». Рівень знань вступника за результатами іспиту заноситься також до екзаменаційної відомості і підтверджується підписами голови та членів комісії. Відомість оформляється і передається до приймальної комісії в день складання фахового вступного випробування.

Розробили:

к.е.н., доцент, зав.кафедри туризму Омельченко Г.Ю.

к.е.н., доцент кафедри туризму Худавердієва В.А.

к.е.н., доцент кафедри туризму Мерчанський В.В.

к.е.н., доцент кафедри туризму Харчевнікова Л.С.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1.Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. Історія туризму: підруч. - Х.: ХНАМГ, 2010. - 294 с.
- 2.Бенедюк В. В. Краєзнавство: Курс лекцій. Луцьк: ПП Іванюк В. П.,2016. 102 с.
- 3.Брич В.Я.Туроперейтинг: підруч. [за заг. ред. д.е.н., проф. В. Я. Брича]. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2017. 440 с.
- 4.Вишневська О.О., Парфіненко А.Ю., Сідоров В.І. Туристичне країнознавство: підручник/ О. О.Вишневська, А. Ю. Парфіненко, В. І. Сідоров. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 594 с.
- 5.Кіптенко В. К. Менеджмент туризму [Текст] : підручник /В. К. Кіптенко. – К.: Знання, 2010. – 502 с.
6. Кравець О. М., Байлик С.І. Організація анімаційних послуг в туризмі: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 335 с.
- 7.Кравець О. М., Рябев А.А. Курортологія : підручник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 167 с.
- 8.Любіцева О.О. Методика розробки турів : навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2003. – 104 с.
- 9.Михайліченко Г.І. Організація туристичних подорожей. К.: КНТЕУ, 2012. 360 с.
- 10.Організація туризму : підручник / І. М. Писаревський, С. О. Погасій, М. М. Покоłodна та ін.; За ред. І. М. Писаревського. – Х. : ХНАМГ, 2008. – 541 с.
- 11.Організація туризму: підручник / І.М. Писаревський, С.О. Погасій, М.М. Покоłodна та ін.; за ред. І.М. Писаревського. Х.:ХНАМГ, 2008. 541 с.
- 12.Писаревський І. М. Планування та організація туристських маршрутів: Підручник / І.М.Писаревський, М. В. Тонкошкур; Харк. нац. акад. міськ госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 304 с.
- 13.Покоłodна М. М. Туристське краєзнавство: навчальний посібник / М. М. Покоłodна, Л. Д. Божко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. 286 с.
- 14.Покоłodна М.М. Організація екскурсійної діяльності : підручник / М.М. Покоłodна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 180 с.
- 15.Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. 2010. 336 с.
- 16.Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: Підручник. Грамота, 2006. 264 с.
- 17.Стафійчук В.І. Рекреалогія : навч. посіб. 2-е вид. К.: Альтерпрес, 2008. 264 с.
- 18.Ткаченко Т.І., Гаврилюк С.П. Економіка готельного господарства і туризму: навч. посіб. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005.
- 19.Тонкошкур М.В., Покоłodна М.М., Полчанінова І.Л. Туристське

країнознавство: Підручник. Харк. нац. акад. міськ госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. 475 с.

20. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. Історія туризму: Навч. Посібник. - 2-е вид., переробл. та допов. - К.: Альтерпрес, 2008. - 354 с.

21. Федорченко В. К., Дьорова Т. А. Історія туризму в Україні: Навч. посіб. - К.: Вища шк., 2002.- 195 с.

ДОДАТОК

Зразок «Екзаменаційний білет»
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний біотехнологічний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В.о. ректора ДБТУ

_____ А.І.Кудряшов

«_____» _____ 2025 р.

Ступінь вищої освіти Магістр
Спеціальність ІЗ Туризм та рекреація
Освітня програма Туризм та рекреація (денна, заочна)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____
фахового вступного іспиту

1. Обґрунтування організаційної структури управління туристським підприємством. Розробка засновницьких документів, державна реєстрація і організаційне оформлення туристського підприємства.
2. Розвиток інфраструктури для подорожуючих і традиції гостинності в стародавньому світі.
3. Способи маркетингових досліджень, що використовують в туристичній галузі.

Розробила к.е.н., доцент, зав. кафедри туризму Омельченко Г.Ю.